

Vi mener, vi skal tale om iværksættere på en bredere og mere nuanceret måde, end vi har gjort hidtil... Vi skal væk fra at tale om, eller hentyde til, at nogle iværksættere er bedre end andre.

Rollemodeller. Iværksætterhelten: Drages vi af det irrelevante?

Mette Søgaard Nielsen, lektor, og Kim Klyver, professor, Institut for Entreprenørskab og Relationsledelse, Syddansk Universitet, Kolding

Iværksættere ser vi oftere i medierne, i politik og gennem vores uddannelser end for bare 10 år siden. Det er godt for iværksætterne og for samfundet, men det kan være svært at skelne de relevante iværksætterhistorier fra de interessante, men irrelevante.

Heltehistorier er inspirerende og dragende, fordi de er succeser – og det gør dem interessante. Men de er også ofte et resultat af tilfældigheder og en bagudrettet egenfortolkning, der ikke afspejler den egentlige proces, eller hvad den 'almindelige' iværksætter oplever – og så bliver de irrelevante. I hvert fald isoleret set.

Vi ser især én dominerende logik i mediernes portrættering af iværksættere; nemlig billedet af den hårdtarbejdende iværksætter, der prædiker, at succes er proportionalt med antallet af arbejdstimer. 'Alt på et bræt', 'all-in' eller '24/7' er mærkater, der tillægges denne logik. Logikken bakkes yderligere ofte op af offentlige hyldester fra alle kanter, også politikere, og de omtales som 'ægte iværksættere'.

Mediehistorierne appellerer især til gruppen af unge, risikovillige og vækstorienterede iværksætterspirer, men de kan også potentielt afskrække andre med iværksætterpotentiale. Iværksættere er mennesker som alle os andre, og de er forskellige i ambitionsniveau og motivation.

FORSKNING VISER, AT størstedelen af nye iværksættere motiveres af ønsket om frihed og personlig udvikling fremfor økonomisk frihed.

Ved et for ensidigt fokus på iværksættertypen, der lægger alle vægterne i virksomheden for at opnå økonomisk frihed, risikerer vi at skabe en frygt i andre kommende iværksættere. En følelse af utilstrækkelighed og aldrig at kunne nå det

niveau, som anses for at være det eneste rigtige med den konsekvens, at mange med potentiale opgiver, før det hele er startet.

Det skal vi undgå for samfundets skyld og for de mange med forskellige typer af iværksætterpotentiale. Vi skal eksponere vores unge kommende iværksættere for den rette palet af rollemodeller.

Rollemodeller er vigtige i forhold til inspiration, læring og som vejvisere. Men det skal også være realistiske rollemodeller, for ellers skaber vi en fejlopfattelse og en urealistisk illusion.

Både vores egen men også international forskning viser tydeligt, at iværksættere kommer i alle typer og størrelser og med forskellige ambitionsniveauer. De rollemodeller, som vi hylder i den offentlige diskurs, skal bedre afspejle denne forskellighed, hvis vi ikke vil afskrække potentielle iværksættere.

HELTE INSPIRERER IKKE kun – de deler også gerne råd ud baseret på deres eget iværksættereventyr. Der lyttes til disse råd, fordi afsenderen er inspirerende, dragende og fremstår som en rollemodel. Men rådene kan være misvisende og dermed irrelevante.

De bygger ofte på en bagudrettet forståelse af egen succes, der overser tilfældigheder og tillægger egne beslutninger større vægt, end virkeligheden måske egentlig retfærdiggør. Denne lidt forvrængede opfattelse af tidligere handlinger er dog helt naturligt og finder ofte sted helt ubevidst, men ikke desto mindre kan det have negative konsekvenser.

Vi ser det for eksempel, når mange af iværksætterheltenes tilskriver forretningsplanen deres succes, mens forskningen ikke tegner en ensidig positiv funktion af forretningsplanen. Tværtimod. Alle mennesker, herunder også iværksættere, efterrationaliserer, når de forsøger at skabe mening med eget liv – det sker ofte ved at sætte sig selv i et positivt lys.

Iværksætterheltenes fristes dermed til at tro, at det var forretningsplanen, der skabte succes. De overser dermed den lange række af andre mulige forklaringer som blandt andet held og timing. Det vil sige, at man skaber et selv billede, der frem-

stiller en, som man ønsker at blive opfattet af andre – og det er det selvbillede, man kommunikerer til verden gennem råd.

Når vi primært lader de aller mest succesfulde iværksættere fylde i historiefortællingen og give råd til andre, risikerer vi altså at stå med fortællinger, der ignorerer tilfældigheder og overvurderer egen indsats. Vi får dermed interessante, men irrelevante råd, der ikke giver et realistisk billede af iværksætterrejsen.

Desuden er mange af disse fortællinger ofte baseret på blot én persons oplevelser med én eller flere virksomheder. Det er ikke tilstrækkeligt grundlag i forhold til at vejlede og rådgive andre iværksættere.

VI KAN PÅ ingen måde undvære iværksætterheltenes, men vi skal i langt højere grad have flere forskellige stemmer med i debatten – også fra de 'almindelige' iværksættere, rådgivere og forskere. Og vi skal ikke kun høre succeshistorierne, men også historierne om fejlslagne iværksætterrejser.

I stedet for blot at interessere os for det interessante, skal vi også interessere os for det relevante. Vi skal blive bedre til at finde det relevante interessant, og det gør vi ved også at fokusere på de iværksættere, som følger en anden logik end den dominerende og lytte til andre typer af eksperter.

Vi mener, vi skal tale om iværksættere på en bredere og mere nuanceret måde, end vi har gjort hidtil.

Kun sådan kan vi opfylde behovet for forskellige rollemodeller og sætte fokus på at gøre det relevante interessant.

Vi skal væk fra at tale om, eller hentyde til, at nogle iværksættere er bedre end andre. Selvom ambitionsniveauet og resultaterne kan være meget forskellige, ændrer det ikke på det faktum, at rejsen er vild og voldsom for alle og til en vis grad ens.

For de modige iværksættere, der vælger den mere usikre vej sammenlignet med et lønmodtagerjob, er mange af overvejelserne de samme – uafhængig af branche og innovationshøjde.

Konsekvenser for familie- og arbejdsliv er de samme. Det øgede pres på det mentale helbred er det samme. Overvejelser om fremtiden er de samme.

DERFOR ER DET vigtigt, at vi anerkender alle iværksætterrejser som unikke og helt modige. Det kræver, at historiefortællingen bliver bedre til at inkludere forskellige typer af iværksættere og ikke kun giver taletid til dem, der følger den dominerende 'vækst-og-arbejd hårdt'-logik.

Vi har brug for, at mange tør kaste sig ud i iværksætteri, hvis vi skal sikre samfundets vækst og udvikling fremover, og det gør vi bedst ved at vise et forskelligartet billede og dermed den brede palet af iværksætterfortællinger til inspiration for andre. For os er alle iværksættere helte.